

ZIEMEĻU PURVU – SAULKRASTU MEŽU UN MITRĀJU KORIDORS

1. Ainavas struktūras raksturojums

Koridoru veido meža masīvu (bērzu, priedes, egles) josla, kurā ir relatīvi daudz vecu mežaudžu. Koridora platums (10-20 km), attālums starp bioloģiski augstvērtīgajiem meža nogabaliem (10 – 15 km) un to bioloģiski augstā kvalitāte nodrošina, ka tas atbilst starptautiskās nozīmes koridoram. Koridora izveidošanas mērķis dzīvnieku pārvietošanās nodrošināšanai. Pamatelementi vienlaikus ir nacionālās nozīmes meža kodolzonas, kas nodrošina meža bioloģisko daudzveidību reģionā.

1.1. Koridora pamatelementu raksturojums un attīstība

1.1.1. Pamatelementu ainavu struktūra

1. Kurliņupes meža nogabali (1.2.1.)- Slapjo bērzu meža nogabalu ainava. Meža nogabali veido ainavas matricu, kurā kā nelieli ainavu plankumi ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes un nelieli purviņi. Ainavas raksturu nosaka plakanaiss pārmitrais Baltijas ledus ezera līdzenums. Reljefa paaugstinājumi – kāpas ir klātas galvenokārt ar priežu mežiem. Reljefa pazeminājumos, tajā skaitā starpkāpu ieplakās dominē bērzu audzes. Meža masīvs ir maz fragmentēts.

2. Brikmaņu purvs un tā apkārtnes meža nogabali (1.2.2.) – Pamatelementa centrā Brikmaņu purvs, kuram pieguļ mitrie priežu meži. Teritoriju šķērso Baltijas ledus ezera vāji izteiktā krasta senā abrāzijas kāple, kas ietekmē teritorijas bioloģisko daudzveidību. Reljefa paaugstinājumi – kāpas ir klātas galvenokārt ar priežu sausieņu mežiem, kāples piekāvē un reljefa pazeminājumos, tajā skaitā starpkāpu ieplakās dominē mistrotas, regulāri dažādā pakāpē pārplūstošas platlapju un melnalkšņu audzes.

3. Ķulaurgas meža nogabali (1.2.3.) – dominē priežu meža nogabali. Meža nogabalu priežu audžu vecumstruktūra neatbilst dabisko priežu audžu vecuma struktūrai.

4. Salacas meža nogabali (1.2.16.) - ainavas struktūru veido priežu un mistrotu meža masīva ainava.

1.1.2. Pamatelementu bioloģiskās daudzveidības raksturojums

Koridora pamatelementu bioloģiskās daudzveidības priekšnosacījums ir meža un purvu masīvu lielās platības, vecās mistrotās un priežu audzes.

1. Kurliņupes meža nogabali (1.2.1.) Mitro bērzu audžu meža ainavā ir piemēroti biotopi melnajam stārķim, baltmugurdzenim, melnajai dzilnai un dzilnai, kas kopumā liecina par ainavas augsto bioloģisko vērtību. 48 ha aizņem dabiskie mežu biotopi.

2. Brikmaņu purvs un tā apkārtnes meža nogabali (1.2.2.) Mitrie priežu meži, to relatīvi lielais vecums, ir piemēroti biotopi daudzām indikatorsugām (baltmugurdzenim, melnajam stārķim, trīspirkstu dzenim). Dabiskie meža biotopi ainavā aizņem 14 ha lielu platību.

3. Ķulaurgas meža nogabali (1.2.3.) Sauso un mitro priežu audžu mija, to relatīvi lielais vecums, ir piemēroti biotopi daudzām indikatorsugām (melnajam stārķim, melnajai dzilnai trīspirkstu dzenim lūsim, baltmugurdzenim). 4 ha aizņem dabiskie mežu biotopi.

4. Salacas meža nogabali (1.2.16.) Pašreizējā mežaudžu struktūra un meža masīva lielā platība nosaka, ka tā ir piemērota dzīvotne daudzām dzīvnieku indikatorsugām (lūsim, melnajam stārķim, mednim, dzenim, melnajai dzilnai, baltmugurdzenim). Dabiskie meža biotopi meža masīvā aizņem 140 ha lielu platību.

1.1.3. Pamatelementu estētiskās un kultūrvēsturiskās vērtības

Pamatelementu estētiskais novērtējums:

⇒ Teritorijas estētisko vērtību nosaka vecās priežu audzes. Augsta ainavas saskatāmība ir mežaudzēm abpus VIA Baltika autoceļa.

Pamatelementu kultūrvēsturiskais novērtējums:

⇒ Teritorijā nav nozīmīgi kultūrvēsturiskie objekti un nav saglabājusies vēsturiskā zemes izmantošanas struktūra.

1.1.4. Pamatelementu sociālekonomiskā nozīme

Mežu ainava

⇒ Sakarā ar to, ka lielākā daļa no mežaudzēm netiek aizsargātas, un tajās nav ierobežota mežizstrāde un ka vairāk kā 25% mežaudžu tuvākajos 15 gados sasniegs cirtmetu, tām ir liela ekonomiskā vērtība, kas būtiski var uzlabot pašvaldību sociālekonomisko stāvokli. Mežu apsaimniekošanu traucē slikti attīstītais meža ceļu tīkls.

⇒ Meža masīviem ir liela nozīme medību saimniecības attīstībā.

⇒ Mežu ainavā perspektīvā ir iespējama smilts un grants ieguve mežu un citu ceļu būvniecībai.

1.1.5. Vispārējās tendences ainavu struktūras attīstībā un to ietekmējošie faktori

Ainavu struktūras vispārējās attīstības tendences:

Izmaiņas ainavu struktūrā ir saistītas ar mežsaimniecisko darbību. Nākotnē sagaidāms lauksaimniecībā izmantojamo zemju (LIZ plankumu) pakāpeniska apmežošanās.

Mežu ainavu attīstība

Meža masīvs ir pietiekoši liels un stabils. To pašreiz nefragmentē blīva meža ceļu infrastruktūra.

Intensīvas mežizstrādes rezultātā, balstoties galvenokārt uz ekonomiskajiem kritērijiem, pēc 60 gadiem mežizstrādes un pašreizējās mežaudžu vecuma struktūras rezultātā, meža masīvos var būt nepietiekamā daudzumā vecu priežu mežaudžu.

1.1.6. Ainavu vai ainavu elementu pašreizējais aizsardzības režīms un tā ietekme uz ainavu izmantošanu un apsaimniekošanu

Lielā daļā no koridora mežu teritorijas aizsardzību nodrošina Rīgas jūras līča aizsargjosla gan krasta kāpu aizsargjosla, gan ierobežotas saimnieciskās darbības josla līdz 5 kilometru platumā.

1. Kurliņupes meža nogabali (1.2.1.)

- ⇒ Mikroliegumu platība – 28,3 ha (0,9%);
- ⇒ ĪADT platība – 334,9 ha (10,5%);
- ⇒ Ainavu aizsardzības zonas platība – 2120 ha (66,6%).

2. Brikmaņu purvs un tā apkārtnes meža nogabali (1.2.2.)

- ⇒ ĪADT platība – 2,3 ha (0,3%);
- ⇒ Ainavu aizsardzības zonas platība – 681,9 ha (98,9%).

3. Ķulaurgas meža nogabali (1.2.3.)

- ⇒ Ainavu aizsardzības zonas platība – 6,4 ha (1,4%).

4. Salacas meža nogabali (1.2.16.)

- ⇒ Mikroliegumu platība – 129,4 ha (2,7%);
- ⇒ ĪADT platība – 700,5 ha (14,7%);
- ⇒ Ainavu aizsardzības zonas platība – 4065,2 ha (85,3%).

1.2. Vēlamā ainavu struktūra un tās elementu attīstība

Ainavu struktūra kopumā

- ⇒ Saglabāti lielāki mežu masīvi un puduri, kurus savstarpēji savieno nepārtrauktas mežu joslas.
- ⇒ Meža masīvos vēlams saglabāt lauksaimniecības zemju plankumus.

Meža masīva un puduru struktūra

Šaurā joslā, Baltijas ledus ezera vāji izteiktā krasta senā abrāzijas kāple ir saglabāta, platības reljefa paaugstinājumos – kāpās, ir klātas galvenokārt ar priežu sausieņu mežiem, kāples piekāpjē un reljefa pazeminājumos, tajā skaitā starpkāpu ieplakās sastopamas mistrotas, regulāri dažādā pakāpē pārplūstošas platlapju un melnalkšņu audzes. Platlapju un pārmitrās audzes ir vecas un attīstās netraucēti, ko sekmē stabila hidroloģiskā režīma uzturēšana, netiek realizēti apjomīgi meliorācijas sistēmu atjaunošanas projekti, kā arī nav pieļaujama jauna meliorācija. Veicot saimniecisko darbību ārpus poligona, vai tā atklātajās daļās, jāizvērtē darbību ietekme uz hidroloģisko režīmu poligonā. Ar mežiem klātās kāpas, kā arī atklātās lauces, ideālā gadījumā attīstās netraucēti, nodrošinot buferfunkciju dienvidrietumu daļā, stabilizējot smilšu kustību mūsdienu akumulatīvā krasta daļās, gan samazinot troksni no starptautiskas nozīmes autoceļa *VIA Baltica*.

Priežu sausieņu mežos nenotiek pastiprināta eutroficēšanās.

1.3. Priekšlikumi ainavas izmantošanai un apsaimniekošanai

Meža masīva ainava

- **Kurliņupes meža nogabali (1.2.1.):**

1. Meža platību transformēšana ir aizliegta, izņēmums – infrastruktūras objektu paplašināšana un/vai ierīkošana, saskaņā ar teritorijas plānojumu, tehnisko projektu un augu sugu un biotopu eksperta atzinuma slēdzienu.
2. Neperspektīvu lauksaimniecības zemju apmežošana mežu īpatsvara palielināšanai.
3. Mežsaimnieciskā darbība nav vēlama teritorijas Austrumu daļā ietilpstošajos priežu mežos Baltijas ledus ezera krasta zonā, kur aptuveni puse priežu mežu pārsniegsi 100 gadu vecumu (Vēlams iekļaut dabas aizsardzības mežo ar pieļaujamu saimniecisko darbību zonā).
4. Vismaz 70% no mežaudzēm tiek apsaimniekotas kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (prioritāte vecām bērzu un melnalkšņu audzēm, īpaši uz mitrām augsnēm) (izdalāma dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām).
5. Izstrādātajās audzēs lielāks skaits (vismaz 10 uz ha) tādu ekoloģisko koku, kas var sagaidīt nākamās paaudzes mežu (priedes vai ozoli, ja ir).
6. Stādītās egļu audzes (līdz 60 g. vecumam) pēc iespējas dabiskošanas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piejaukumam, vai aizstājamas ar lapu koku un jauktām audzēm.
7. Nav vēlama derīgo izrakteņu ieguve Baltijas ledus ezera krasta zonā.

- **Brikmaņu purvs un tā apkārtnes meža nogabali (1.2.2.):**

1. Neperspektīvu lauksaimniecības zemju apmežošana mežu īpatsvara palielināšanai.
2. Meža platību transformēšana ir aizliegta, izņēmums – infrastruktūras objektu paplašināšana un/vai ierīkošana, saskaņā ar teritorijas plānojumu, tehnisko projektu un augu sugu un biotopu eksperta atzinuma slēdzienu.
3. Vismaz 40% no mežaudzēm tiek apsaimniekotas kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (prioritāte priežu un melnalkšņu audzēm, īpaši uz mitrām augsnēm) (izdalāma dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām).
4. Izstrādātajās audzēs lielāks skaits (vismaz 10) tādu ekoloģisko koku, kas var sagaidīt nākamās paaudzes mežu (priedes vai ozoli, ja ir).
5. Stādītās egļu audzes (līdz 60 g. vecumam) pēc iespējas dabiskošanas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piejaukumam, vai aizstājamas ar lapu koku un jauktām audzēm.
6. Nav vēlama jaunu derīgo izrakteņu ieguves vietu veidošana.

- **Ķulaurgas meža nogabali (1.2.3.):**

1. Meža platību transformēšana ir aizliegta, izņēmums – infrastruktūras objektu paplašināšana un/vai ierīkošana, saskaņā ar teritorijas

plānojumu, tehnisko projektu un sugu un biotopu eksperta atzinuma slēdzienu.

2. Vismaz 20% no mežaudzēm tiek apsaimniekotas, kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (izdalāma dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām). Prioritāte priežu, bērzu un melnalkšņu audzēm, īpaši uz mitrām augsnēm.
3. Izstrādātajās audzēs lielāks skaits (vismaz 10 uz ha) tādu ekoloģisko koku, kas var sagaidīt nākamās paaudzes mežu (priedes vai ozoli, ja ir).
4. Stādītās egļu audzes (līdz 60 g. vecumam) pēc iespējas dabiskojamas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piejaukumam, vai aizstājamas ar lapu koku un jauktām audzēm.
5. Bērzu un melnalkšņu audzēs saimnieciskā darbība jāplāno tā, lai turpmāk palielinātos cirtmetu pārsniegušu audžu īpatsvars (sasniedzot vismaz 1-2%).
6. Nav pieļaujams realizēt jaunus meliorācijas projektus poligonā.
7. Realizējot melioratīvas darbības ārpus poligona, jāizvērtē to ietekme uz pārmitrajiem mežiem. Jāizvērtē iespējas likvidēt, aizdambējot, esošos grāvjus, ja tas negatīvi neietekmē dabas un sociālekonomiskās vērtības ārpus konkrētā poligona.

• **Salacas meža nogabali (1.2.16.):**

1. Meža platību transformēšana ir aizliegta, izņēmums – infrastruktūras objektu paplašināšana un/vai ierīkošana, saskaņā ar teritorijas plānojumu, tehnisko projektu un augu sugu un biotopu eksperta atzinuma slēdzienu.
2. Vismaz 20% no mežaudzēm tiek apsaimniekotas kā galveno mērķi izvirzot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, vēl vismaz 10% (priekšroka priežu audzēm ar vismaz 150g koku klātbūtni sastāvā un apšu audzēm, tad melnalkšņu un bērzu audzēm uz mitrām augsnēm, vēlams lielākā platībā vienkopus, kur mazāka līdzšinējā apsaimniekošanas ietekme) pilnībā bez mežsaimnieciskās iejaukšanās (izdalāma dabas aizsardzības mežu bez saimnieciskās darbības zona un dabas aizsardzības mežu ar pieļaujamu saimniecisko darbību zona atbilstoši mežu masīvu AEP izstrādes vadlīnijām).
3. Izstrādātajās audzēs jāatstāj lielāks skaits (vismaz 10) tādu ekoloģisko koku, kas var sagaidīt nākamās paaudzes mežu (priedes, bet kur to nav, apses, kā arī lielu apšu stubeņi; lielākās apses var mērķtiecīgi atzarot, lai to vainagi nenoēnotu jauno mežaudzi).
4. Tur, kur iespējams, priekšroka dodama dabiskai meža atjaunošanai. Ja to pieļauj augšanas apstākļi, izcirtumi apmežojami ar platlapjiem.
5. Mākslīgās izcelsmes egļu audzes dabiskojamas, ļaujot tajās veidoties lapu koku piemistojumam; izcirstās platības atstājamas dabiskai apmežošanai ar apsi, bērzu un melnalksni (atkarībā no audzes).
6. Nav pieļaujama jaunu meliorācijas sistēmu veidošana.
7. Neperspektīvu lauksaimniecības zemju apmežošana mežu īpatsvara palielināšanai.
8. Nav vēlama jaunu derīgo izrakteņu ieguves vietu veidošana.

Purvu ainava

1. Brikmaņa purvā jānodrošina stabils hidroloģiskais režīms, nav vēlams purvu drenēšana un kūdras ieguve.

2. Buferzonas raksturojums un attīstība

Koridora buferzona izveidota ar mērķi, lai nodrošinātu bioloģisko vērtību saglabāšanu starptautiskas nozīmes koridoru pamatelementos. Vienīgais ierobežojums, kas attiecas uz buferzonu, ka to lielās platībās nedrīkst transformēt citos zemes izmantošanas veidos.

2.1. Buferzonas ainavu raksturojums

Liels meža masīvs, kurā dominē dažāda vecuma bērzu un priežu audzes. Relatīvi daudz slapjo un meliorēto mežaudžu. Ainavas plankumus veido melnalkšņu dumbrāji, platlapju mežaudzes, nelieli purvi, kā arī lauksaimniecībā izmantojamās zemes.

2.2. Buferzonas bioloģiskās daudzveidības raksturojums

Bioloģisko daudzveidību nosaka:

- ⇒ Dabisko mežu biotopu koncentrācijas vietas;
- ⇒ Meža masīva lielā platība;
- ⇒ Traucējumi meža ekosistēmā.

2.3. Buferzonas ainavu estētiskās un kultūrvēsturiskās vērtības

Ainavu estētiskais novērtējums:

- ⇒ Meža masīvā nav ainavu telpas ar augstu vizuālo vērtību. Vizuāli interesanta ir Baltijas ledus ezera senā kāple. Augstākā vizuālā vērtība, pateicoties ainavas augstajai vizuālajai jūtīgumam, ir ainavu telpai abpus VIA Baltika, Salacgrīvas – Limbažu un Limbaži - VIA Baltika autoceļiem.

Ainavu kultūrvēsturiskais novērtējums:

- ⇒ Ainavā nav nozīmīgi kultūrvēsturiskie objekti un līdz ar to nav augsta kultūrvēsturiskā vērtība.

2.4. Buferzonu ainavu sociālekonomiskā nozīme

- ⇒ Mežu ainava tiek izmantota mežsaimniecībā un medību saimniecībā.

2.5. Vispārējās tendences ainavu struktūras attīstībā un to ietekmējošie faktori

Bioloģisko daudzveidību buferzonā nākotnē var ietekmēt:

- ⇒ Lauksaimniecības zemju strauja aizaugšana ar krūmiem un mežu;
- ⇒ Mežizstrādes intensitātes pieaugums buferzonā.

2.6. Priekšlikumi ainavas izmantošanai un apsaimniekošanai

Meža ainava

1. Jānodrošina dzīvnieku migrācija un aizsardzība uz lielākajiem autoceļiem.
2. Mežu apsaimniekošana notiek atbilstoši Latvijā spēkā esošajai meža likumdošanai.
3. Mežistrāde (kailcirtes) lielajiem autoceļiem pieguļošajās teritorijās veicama tikai pēc ainavu dizaina plāna izstrādāšanas.

3. Priekšlikumi ZVBR zonējumam

ZVBR ainavu aizsardzības zonā iekļaujama visa bioloģiskā koridora teritorija.